

Které další nepůvodní druhy se dají najít u pražských potoků? I.

V létě roku 2014 probíhalo v rámci projektu Ekocentra Koniklec s podporou grantu Hlavního města Prahy mapování invazních druhů rostlin podél malých vodních toků v okolí Prahy. Botanici prozkoumali více než 160 říčních kilometrů všech levostranných přítoků Vltavy a jednoho přítoku Berounky v Praze. Mapovalo se od Únětického potoka s ústím u Roztok u Prahy na severu po Radotínský potok ústící v Radotíně na jihu. U každého potoka věnovali pozornost všem přítokům a prošli a prozkoumali i jejich břehy. Při mapování se zaměřovali na zjištění rozšíření jedenácti „nejproblémovějších“ invazních rostlin. Pozornost mapovatelů však upoutaly i jiné nepůvodní, často také invazní, druhy rostlin. Cílem nebylo zaznamenat úplně všechny nepůvodní druhy, ale pouze takové, které jsou hojné a třeba nějakým způsobem zajímavé. **V tomto příspěvku bych vám chtěla krátce přiblížit čtyři z nich. Všechno jsou to dřeviny**, jejichž výskyt byl zaznamenán především v údolích Prokopského, Šáreckého potoka a Bojovského potoka.

Borovice černá

Borovice černá není na našem území řazena mezi invazní, ale pouze naturalizované druhy. Běžně se ale v České republice vyskytovala dávno v třetihorách a v některých státech střední Evropy, třeba Rakousku, původní je. Hojně se však u nás vysazuje, neboť je velmi nenáročná a odolává vůči znečištěnému ovzduší. Často ji tak najdeme v městských výsadbách nebo jako okrasnou dřevinu v zahradách a parcích. Někdy se používá k rekultivaci na plochách po těžbě surovin. Dobře snáší sucho a daří se jí na slunných vápenatých stráních. V teplých nížinných oblastech však může místy vytlačovat původní borovici lesní. Nebezpečí představuje pro některé stepní lokality, kde se dokáže nekontrolovatelně šířit a zastínit ohrožené světlo milné druhy. Nežádoucí je i její šíření v lomech, kde některé vzácné také světlo milné a konkurenčně slabé druhy nacházejí své útočiště. Během mapování byla viděna na několika lokalitách u Prokopského a Šáreckého potoka.

Borovice vejmutovka

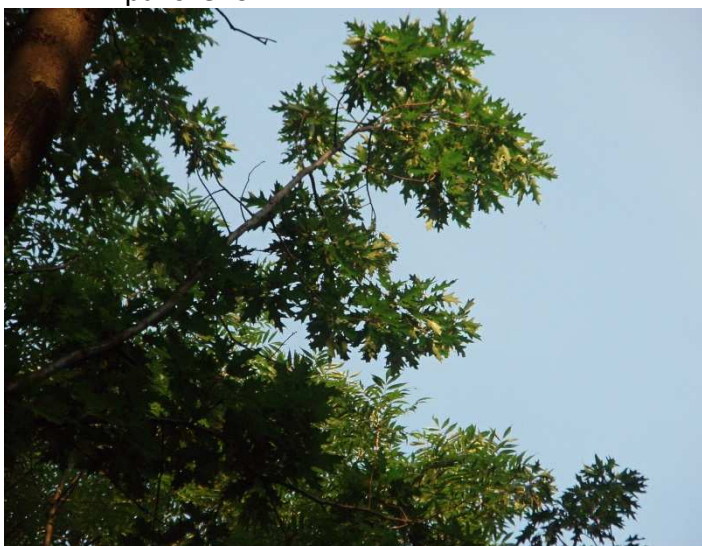
Tato v České republice invazní borovice pochází ze Severní Ameriky a je to statná, velmi rychle rostoucí dřevina. Daří se jí na čerstvých, vlhkých, hlinitých až písčítých propustných půdách chladnějších oblastí. Naopak příliš suchá nebo trvale zamokřená stanoviště ji nevyhovují. U nás se vyskytuje a hlavně v posledních třiceti letech značně zmlazuje v oblastech pískovcových skalních měst Labské pískovce, České Švýcarsko, ale třeba i Lužické hory. Velmi rychle se zde šíří, přerůstá a vytlačuje původní druhy, včetně borovice lesní. Oproti ní je zvýhodněna vyšší odolností vůči kouřovým plynům, celkově roste rychleji a není příliš ovlivněna změnami v okolním prostředí. Invadovaná stanoviště zastiňuje hustými korunami, kompaktnějším charakterem svých porostů mění jejich mikroklima a omezuje podrost hojným opadem jehličí, které začíná opadávat dříve než u našich stálezelených druhů jehličnanů. Zplaňující borovice vejmutovka byla zaznamenána na jednom místě u Šáreckého potoka.

Obr. 1. Zdatně zmlazující borovice vejmutovka v Lužických horách. Na fotografii je v popředí vidět mohutná vrstva jejího jehličí.

Dub červený

Dub červený pochází ze Severní Ameriky a patří mezi nejzavlekanější dřeviny u nás. Řadí se k invazním druhům. Od našich domácích dubů se liší listy, které mají špičaté úkrojky a které na podzim výrazně červenají. Na rozdíl od nich má menší nároky na světlo a raší o něco později, takže se vyhýbá pozdním mrazům a méně jej napadají škůdci. Špatně snáší pravidelně zaplavované půdy a stagnující hladinu vody, škodí mu ale i příliš suchá půda. Často slouží k melioračním účelům a stále se hodně vysazuje jako doplňková lesní dřevina. V České republice intenzivně zmlazuje zejména v různých narušovaných lesích. Dub červený roste hojně podél Šáreckého potoka, zaznamenán byl ale například i v údolí potoka Lipanského.

Obr. 2. Vzrostlý a u řeky Ostravice zmlazující dub červený.

Škumpa orobincová

Škumpa je hojně pěstovaný keř až nižší strom pocházející ze Severní Ameriky. U nás ji v současné době evidujeme jako druh naturalizovaný. Je velmi nenáročná, daří se jí na suchých i zamokřených, písčitých i kamenitých půdách. Je však značně světlomilná. Oblíbená je jako okrasná zahradní dřevina a vyšlechtěno bylo několik jejich ozdobných kultivarů. Velmi dobře se ale šíří kořenovými výmladky a z kultury občas utíká. Nepříjemnosti může způsobovat i na samotných zahradách. Své kořeny táhne těsně pod povrchem a jejich ohromná síla může prorazit chodník a třeba i vybetonovaný bazén. Ve svém domácím areálu roste v okolí vodních toků, podél kterých se u nás také občas šíří. Během mapování byla zaznamenána u Bojovského potoka.

Obr. 3. Škumpa orobincová šířící se na břehu řeky Ostravice.

Zdroje

Hadincová V., Dobrý J., Hanzélyová D., Härtel H., Herben T., Krahulec F., Kyncl J., Moravcová L., Šmilauer P. & Šmilauerová M. (1997): Invazní druh *Pinus strobus* v Labských pískovcích. Zprávy České botanické společnosti, Materiály 14: 63–79.

Hadincová V., Köhnleinová I., Marešová J. & Šajtar L. (2008): Šíření borovice vejmutovky v lesích České republiky. Živa 3: 108–110.

Mlíkovský J. & Stýblo P. [eds] (2006): Nepůvodní druhy fauny a flóry České republiky. Český svaz ochránců přírody, Praha.

Autor textu a fotografií: Mgr. Veronika Kalníková